Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטס עדיטיר
דר. מאקס וואכנטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאנסטיג
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעלייהר 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 14 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעלייהר 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן עדען מאנ
מ ר ע נ ו מ ע ר י ר ע ן
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייס בעזאנלט מיט דעם עסטאנגע דעס ערסטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פ ע ס ט
וואיטצנער בולווארד נומ׳ 29,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-אנס-בעלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 27, זעכצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, מאנטאג ו אדר התרמ״ד. Pest, den 3. März 1884

איין „יידישער קאטעכיסמוס״.

בעקאנגטליך וואר עס דיא איסערסט-לינקע פארטייא, וועלכע אין איהרעם פראגראמם דיא „יודענ-פראגע״ איינאהם מיט דער פארדערונג, דאס דיא יודען אין אנגארן איהרע רעליגיאזן גרונד-זעטצע אין איינעם „קאטעכיסמוס״, דאס הייסט: אין איינעם בוכע געמאסטען בוכע, וועלכעס צום אנ-טערריכטע פיר דיא יוגענד בעשטיממט איזט, פער-אייפענטליכען מאגען. מאן וויל עבען וויסען, וואס דיא יודען אין אנדערע פערהעלטנים צו דען אבריגען שטאאטס-בירגערן, וויא איך איבער איהר פערהעלטנים צום פאטערלאנדע, פאס שטאנדפונקט דער רעליגיאן, דענקען.

דאס דיעזע פארדערונג איינע אונגערעכטע איזט, דאס לייגנט וואהל איך דער האנד. ווי דאבען דיעזע דיא איינפיהרליכע אנשויאונג דעס האבבעערס דר׳ לודוויג פ י ל י פ פ ז א ן איס באגן, וויא איך דיא אנשויאונג דער ארטהאדאק-סען האבבעער-פערזאממלונג איך דיעזע עבען אונגערעכטע, אלס קאמישע פארדערונג, מיטגע-טהיילט. ווי גלייכפאלס דענן איך, דאס דיעזע אנ-געלעגענהייט יידישע-זיסס בעריים אלס גענעלך אבגעטהאן צו בעטראכטען וויא, דא נעמאנט מעהר אינער עריידערונג ווידדע דאלטען דיפפע. דאך דער „אונזון״ איזט אינשטעבבלר, אונד זא קאממט עס, דאס זיך איממער לייטע פינדען, דיא עבען דיעזען אונזון איינגרייפען, אים אן דענזעלבען איה-רען נאך נראהערן אונזון צו קניפפען.

אין ערסטער הייהע טראט דער פראפעסאר דעס פעסטער האבבעער-סעמינארס, דר׳ קיפמאן, מיט איינעם איינזאטצע איך, אין וועלכעם ער עס-וויא 150 בערייס גערהיקטע „יידישע קאטעכיסמען״ אדער „רעליגיאנס-לעהרען״ איינצעהרט, דיא אין דען פערשיעדענען שולען אינטערריכטעט ווערדען עס זאלל דאס אינע א נ ט ו ו א ר ט זיין איך דיא פארדערונג דער איסערסט-לינקען, דאס דיא „יודען אהרע רעליגיאזן גרונדעטצע אין איינעם קאטעכיסמוס פערבאפענטליכען מאגען, „איבע אלזא אין גיער יידישער קאטעכיסמוס, וועגן שאן דערען אנדערטהאלב הונדערט פארהאנדען, איס דענען עررער דיא גרונדעטצע דער יידישען רעליגיאן ער-ווארטען קאנן! — זא לייטעט דיא אנשויאונג דעס פע-מינאר-פראפעסארס קיפמאן: ווייל אבער מיססען יאגען, דאס יודען דיא פארדערונג אינע אנזוגען גע-זא איזט דיא אנשויאונג אינע האבבע אנגעלעגט-בע, דיא פארהאנדענען „קאטעכיסמען״ אדער „רע-ליגיאנס-לעהרען״ זונד׳ אין פאלק-שול-לעהרען צוזאמענגעשטעלט ווארדען, דיא זא אים 15—20 קר׳ פער עקסעמפלאר צו פערקייפען האבען; נעמיס, אינע האבבע וואהלפיל רעליגיאנס-לעהרע אינע אלבען מיט אלבען אמעריקא-אריבען קאנן מאן וואהל נוכט פאר דיא פפע אנגעלעגטהייט טרעפען; — אבערדעס עגנטהאלטען דיעזע „קאטעכיסמען״ אדער „רעליגיאנס-לעהרען״ אפט אלבע אבגעשמאקט-הייטען אונד לעבעלוסיגקייטען, דאס ווייר פיעלליכט דאנגען מיססען, דאס דיעזע שטעלע-ווינג אלס ווערקע בעטראכטעט ווערדען אללהיר, וועלכע דיא גרונדעטצע דער יידישען רעליגיאן צור דארשטעללונג בריינגען, — דורך אינע אלבע בע-הייפטונג קאנן וואהל אין „חלול השם״ הערפאר-גערופען, נעווים אבער נוכט דיא עהרע דער יידישען נאטטעסלעהרע גערעטטעט ווערדען!

אין צווייטער הייהע איזט עס אין ד א ב ב י נ ע ר, דער גאנזע אונגאטהערוויזע דאס וויא-רט ערגרייפט. עס איזט דיעס הערר דר׳ ר י י ך, דאס-בינער דער פארטייטטס-געמינדע צו באנדהאה, דער אים „פעסטער ללאיד״ פאס ערסטען דיעזעס אינגען ארטיקעל פערפפענטליכט. דעס ווייר פאל-גענדע הייפפעללען ענטגעהמען:

„דר׳ פיליפפזאהן וואוהל, אלס אויך דיא אר-טהאדאקסען ראבבינער אונגארנס האבען איך דיא פארדערונג דער איסערסט-לינקען וועגען פראפע-פענטליכונג אינעם „יידישען קאטעכיסמוס״ וואהל גענעהמיגט, דאך זאגען מיר דיא אנטווארטען דיעזער הערען דוראבאיס נוכט צו. דר׳ פיליפפזאהן בערופט זיך געמעלך אין זיינער אנטווארט איך דיא בעשליססע אינער „יידישען ראבבינער-סינאדע״, דא עדאך דיעזע בעשליססע אין אנגארן נוכט אנער-קאנגט ווארדען, זא בריינגט זיך א איך דיא אי-סערסט-לינקע פארטייא אים דיעזעלבען נוכט צו קוממען. וויא עדאך דיא אנטווארט דער אר-טהאדאקסען ראבבינער בעטרעפפט, זא בריינגט איך גאר נוכט הערפאר-ווארבען, וועסהאלב מיר דיעזע נוכט צוזאגט״ (הערר דייך אין באיזאר איזט וואהל פארטייטטס-ראבבינער, אללין דעס בייכט דאך נוכט איס, אינע קונדגעבונג דער ארטהאדאקסען ראבבינער, אהנע אללען אונד עדען גרונד, אינפאך צוריקגיזיעהן).

עס איזט אלזא אינזערע אנזוכט (זאגט הערר ראבבינער דר׳ ווייס), אינען קאטעכיסמוס פעסט-צוסטעללען, וועלכער נאך דען גרונדזעטצען דעס „תלמוד״ אונד דעס „שלחן ערוך״ אינזערע געזעלל-שאפטלכען אונד פאליטישען פפליכטען אין פער-שטענדליכער שפ-אכע, קלאר אונד דייטליך איס-אינאנדערזעטצע. אינע פערזאממלונג זעממטליכער ראבבינער אינגארנס זאלל דיעזעס „קאטעכיסמוס״ אידר „גוטאכטען״ ערטהיילען, „אהנדך אללען אנ-זעהע פינדע צום פערשטאנד געבראכט ווערדען קאנגטען. האט זיך א נעמאנ דארנס צו קוממען, אב דיא ווידען אן אידרען קלידערן „שפאדען״ (עציה) טראגען, אב זא דיא שפייז-נעזעטצע בע-אבאכטען, אונד אב זא עטוא לאנגע בארטע אונד „פאית״ האבען, דאס נעהט נעממאנדען אין אינזערע מטבע-ינער האבען האבסטענס דאס רעכט, זיך דא-רוכער קענגטנים צו פערשאפפען, וויא ווייט א י ב ע ר זא דענקען? אב ווייר עס נעמעלך פיר ערלוכט האל-טען, אינען נוכט-ווידען צו בעטרעגען, צו בעריגען, צו הונטערגעהען? — הייריבער עבען זאלל אין „קאטעכיסמוס״ פאן זעממטליכען ראבבינען דעס לאנדעס בעגוטאכטעט, אינשטאלט געבען. דיעזער קאטעכיסמוס מאנע זאדאן אלס קונדגעלל דיענען פיר דען רעליגיאנס-אונטערריכט דער יידישען יוגענד. עס ווערע דארער איינאבע דעס קולטוסמיניסטערס, אינע זאלך אללגעמיינע לאנדעס-ראבבינער-פער-זאממלונג אינגעריפען, דאמיט אין „יידישער קא-טעכיסמוס״ נעשאפפען ווערדען קאנגע, דער דיא אנט-סעמטען צום שייטען בריינגען מיססע!״

זא ווייט דיא אינאנדערזעטצונג דעס ראבבינערס דייך. ווייר קאנסטאטירען בלאס, דאס בייטע קונדגעבונגען, נעמליך דעס פראפעסארס קיפמאן אונד דעס ראבבינערס דייך, ג ל י י ב-צ י י ט ר ש עדשטענען זינד. ווערדענד אלזא קיפ-מאן זאגט, דאס נאכדעם ווייר בעריים מיט 150 קאטעכיסמען נעזוכט זינד, דיא שאפפונג אינעם נייען קאטעכיסמוס לעבענדיג ווערע בעהויפטעט ראבבינער דייך, דאס אין זאלכער קאטעכיסמוס אינע נאר דיענגגדע נאטהווענדיגקייט זיא, דא ג ע ר, דער גאנזע אונגאטהערוויזע דאס וויא-רט ערגרייפט. עס איזט דיעס הערר דר׳ ר י י ך, דאס-בינער דער פארטייטטס-געמינדע צו באנדהאה, דער אים „פעסטער ללאיד״ פאס ערסטען דיעזעס אינגען ארטיקעל פערפפענטליכט. דעס ווייר פאל-גענדע הייפפעללען ענטגעהמען:

„דר׳ פיליפפזאהן וואוהל, אלס אויך דיא אר-טהאדאקסען ראבבינער אונגארנס האבען איך דיא פארדערונג דער איסערסט-לינקען וועגען פראפע-פענטליכונג אינעם „יידישען קאטעכיסמוס״ וואהל גענעהמיגט, דאך זאגען מיר דיא אנטווארטען דיעזער הערען דוראבאיס נוכט צו. דר׳ פיליפפזאהן בערופט זיך געמעלך אין זיינער אנטווארט איך דיא בעשליססע אינער „יידישען ראבבינער-סינאדע״, דא עדאך דיעזע בעשליססע אין אנגארן נוכט אנער-קאנגט ווארדען, זא בריינגט זיך א איך דיא אי-סערסט-לינקע פארטייא אים דיעזעלבען נוכט צו קוממען. וויא עדאך דיא אנטווארט דער אר-טהאדאקסען ראבבינער בעטרעפפט, זא בריינגט איך גאר נוכט הערפאר-ווארבען, וועסהאלב מיר דיעזע נוכט צוזאגט״ (הערר דייך אין באיזאר איזט וואהל פארטייטטס-ראבבינער, אללין דעס בייכט דאך נוכט איס, אינע קונדגעבונג דער ארטהאדאקסען ראבבינער, אהנע אללען אונד עדען גרונד, אינפאך צוריקגיזיעהן).

עס איזט אלזא אינזערע אנזוכט (זאגט הערר ראבבינער דר׳ ווייס), אינען קאטעכיסמוס פעסט-צוסטעללען, וועלכער נאך דען גרונדזעטצען דעס „תלמוד״ אונד דעס „שלחן ערוך״ אינזערע געזעלל-שאפטלכען אונד פאליטישען פפליכטען אין פער-שטענדליכער שפ-אכע, קלאר אונד דייטליך איס-אינאנדערזעטצע. אינע פערזאממלונג זעממטליכער ראבבינער אינגארנס זאלל דיעזעס „קאטעכיסמוס״ אידר „גוטאכטען״ ערטהיילען, „אהנדך אללען אנ-זעהע פינדע צום פערשטאנד געבראכט ווערדען קאנגטען. האט זיך א נעמאנ דארנס צו קוממען, אב דיא ווידען אן אידרען קלידערן „שפאדען״ (עציה) טראגען, אב זא דיא שפייז-נעזעטצע בע-אבאכטען, אונד אב זא עטוא לאנגע בארטע אונד „פאית״ האבען, דאס נעהט נעממאנדען אין אינזערע מטבע-ינער האבען האבסטענס דאס רעכט, זיך דא-רוכער קענגטנים צו פערשאפפען, וויא ווייט א י ב ע ר זא דענקען? אב ווייר עס נעמעלך פיר ערלוכט האל-טען, אינען נוכט-ווידען צו בעטרעגען, צו בעריגען, צו הונטערגעהען? — הייריבער עבען זאלל אין „קאטעכיסמוס״ פאן זעממטליכען ראבבינען דעס לאנדעס בעגוטאכטעט, אינשטאלט געבען. דיעזער קאטעכיסמוס מאנע זאדאן אלס קונדגעלל דיענען פיר דען רעליגיאנס-אונטערריכט דער יידישען יוגענד. עס ווערע דארער איינאבע דעס קולטוסמיניסטערס, אינע זאלך אללגעמיינע לאנדעס-ראבבינער-פער-זאממלונג אינגעריפען, דאמיט אין „יידישער קא-טעכיסמוס״ נעשאפפען ווערדען קאנגע, דער דיא אנט-סעמטען צום שייטען בריינגען מיססע!״

זא ווייט דיא אינאנדערזעטצונג דעס ראבבינערס דייך. ווייר קאנסטאטירען בלאס, דאס בייטע קונדגעבונגען, נעמליך דעס פראפעסארס קיפמאן אונד דעס ראבבינערס דייך, ג ל י י ב-צ י י ט ר ש עדשטענען זינד. ווערדענד אלזא קיפ-מאן זאגט, דאס נאכדעם ווייר בעריים מיט 150 קאטעכיסמען נעזוכט זינד, דיא שאפפונג אינעם נייען קאטעכיסמוס לעבענדיג ווערע בעהויפטעט ראבבינער דייך, דאס אין זאלכער קאטעכיסמוס אינע נאר דיענגגדע נאטהווענדיגקייט זיא, דא

151 קאטעכיסמען דאך אים אינעם מעהר אלס 150, וואס ווערע פאלקס-שול-זינגע אדנע נראסע אנשטרענגונג בערעבען קאנן.

ווייר אונזערערזיישס זינד איבערצייגט, דאס דיא אנט-סעמטען, דיא ביזהער איהרע העלדענטהאטען דורך הין-נאבעלן אונד שטאקע בעקונדעטען, זיך בלוט-ווענג אום דיא „יידישען קאטעכיסמען״ קיס-מערן, זיא ווערדען דיעזע נוכט שטודירען, אים פאן איהרען יודען-העטצען אבצולאסען. דאס גאנצע איזט אין שווינדעל. מאן וויל נוכט דיא גרונד-זעטצע דער יידישען רעליגיאן קענגען לערנען, מאן וויל בלאס דאס עגלה דער יודען; נור אין זאלכער קאטעכיסמוס, וועלכער דען גרונדזאטצ ענטהיעלטע: „יערער יודע מוס זין אים שווייסע יודענס אנגעוויסס עריווארבענע האב אונד נוס דען אנט-סעמטיסען פלונדערערן נוטווילליג אויסליעפערן!״ — א. נור אין זאלכער „יידישע קאטעכיסמוס״ קאנגטע דיא אנט-סעמטען מיט דען יידישען בירגערן איזטאזענגן.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דיא „א נ א ר כ י ס ט ע נ-נ ע פ א ה ר״.) ווייר האבען בעריים אינזערען לעזערן דיא איס-דריקע „קאמעטיסטען״, „אציאליסטען״, „ניהיליסטען״ אי׳ז ז״ו ווידערהאלט ערקלערט. עס זינד דיעס לוטטער מענשען, וועלכע דאס איינגעטהום אנדערער אין זיך ריסען מאכטען, אונד דערען שטרעבען דאהין גערהט, דיא בעשטעהענדע גזעזעללשאפטליכע אר-נונג, שטאאט אונד רעליגיאן, צו פערניכטען, אים אינע „נייע אדנונג״ צו שאפפען, בייא דער עבען ז י א נוט פאהרען זאללען: אנדערס ווייאך דער אידרוק „אנארכיסטען״ דער אינע זאלך לאכסס פאן מענשען בעצייכנעט, דיא עבען נאר קיינע „גע-זעללשאפטליכע אדנונג״ האבען „אללען, דא זיא אין יעדער אדנונג אינע בעשטעהונג דער „פרי-הייט צום רויבען אונד צום פלונדערן״ ערבלקען. — בעזיהעללבעריישע עמפפענדעט מאן זיך קוריעצע דיא געפערלכען אומטריעבע דער „אנארכיסטען״ אין פערשיעדענען שטאאטען. אין צווייא באהן-האפען אין ענגלאנד האבען דיעזע מאנע עקס-פלאזיאנען שטאטטגעפונדען, עס „ווארדען נעממלך פאן דען „אנארכיסטען״ זאגענאנגטע „אללגע-מאשינען״, מיט דינאמיט (שפרענג-פולווער) פער-ווהנען, אנגעבראכט אום דיא איינבאהנען מיט-זאממט דען פיעלען רייזענדען אין דיא לופט צו שפרענגען, עס ווארען גלוק, דאס דיא עקספלא-זיאנען ציעמליך נאך דער מיטטערנאכטס-שטונדע שטאטטגעפונדען, צו וועלכער צייט עבען קיין צוג אבגעגאנגען אונד אום באהן-האפ קיינע מענשען אנוועזענד ווארען. — אבער אויך אין וויען האבען דיא „אנארכיסטען״ בעריים מעהרערע אפפעל גע-פארדערט. ווייר האבען זיינערצייט בעריטטעט, דאס אינגעריהמטע „יידישע קאטעכיסמוס״ קאנגטע דיא אנט-סעמטען אין וויען ווייא אנגעשטעללטע אפלאיי-בעאמטע איך דעם הייס-ווענע פאן אינער ארבייטער-פערזאממלונג איבער-פאללען אונד אים לעבען געבראכט ווארדען, איך דיא עומארדונג דעס ווייעגער באנקהאוזאנגבעריים אינ ז ו ר ט זאממט זיינען צווייא קינדערן ווארדען דאס פלוכווירדיגע ווערק דער „אנארכיסטען״. א. דיעזע פערבריעכער טרעבען איבער דיא עסטערריכיש-רעזידענץ-שטאדט דען בעלאגערונגס-צושטאנד פערהענגען מוסטע, אללע ארבייטער, וועלכע נוכט נאך וויען צושטענדיג ווארען אונד אים פערדאכטע

איין „יידישער קאטעכיסמוס״.

בעקאנגטליך וואר עס דיא איסערסט-לינקע פארטייא, וועלכע אין איהרעם פראגראמם דיא „יודענ-פראגע״ איינאהם מיט דער פארדערונג, דאס דיא יודען אין אנגארן איהרע רעליגיאזן גרונד-זעטצע אין איינעם „קאטעכיסמוס״, דאס הייסט: אין איינעם בוכע געמאסטען בוכע, וועלכעס צום אנ-טערריכטע פיר דיא יוגענד בעשטיממט איזט, פער-אייפענטליכען מאגען. מאן וויל עבען וויסען, וואס דיא יודען אין אנדערע איהרע פערהעלטנים צו דען אבריגען שטאאטס-בירגערן, וויא איך איבער איהר פערהעלטנים צום פאטערלאנדע, פאס שטאנדפונקט דער רעליגיאן, דענקען.

דאס דיעזע פארדערונג אינע אונגערעכטע איזט, דאס לייגנט וואהל איך דער האנד. ווייר האבען דיעזע דיא איינפיהרליכע אנשויאונג דעס האבבעערס דר׳ לודוויג פ י ל י פ פ ז א ן איס באגן, וויא איך דיא אנשויאונג דער ארטהאדאקסען ראבבינער-פערזאממלונג איך דיעזע עבען אונגערעכטע, אלס קאמישע פארדערונג, מיטגע-טהיילט. ווייר גלייכפאלס דענן איך, דאס דיעזע אנ-געלעגענהייט יידישע-זיסס בעריים אלס גענעלך אבגעטהאן צו בעטראכטען וויא, דא נעמאנט מעהר אינער עריידערונג ווידדע דאלטען דיפפע. דאך דער „אונזון״ איזט אינשטעבבלר, אונד זא קאממט עס, דאס זיך איממער לייטע פינדען, דיא עבען דיעזען אונזון איינגרייפען, אים אן דענזעלבען איה-רען נאך נראהערן אונזון צו קניפפען.

אין ערסטער הייהע טראט דער פראפעסאר דעס פעסטער האבבעער-סעמינארס, דר׳ קיפמאן, מיט איינעם איינזאטצע איך, אין וועלכעם ער עס-וויא 150 בערייס גערהיקטע „יידישע קאטעכיסמען״ אדער „רעליגיאנס-לעהרען״ איינצעהרט, דיא אין דען פערשיעדענען שולען אינטערריכטעט ווערדען, עס זאלל דאס אינע א נ ט ו ו א ר ט זיין איך דיא פארדערונג דער איסערסט-לינקען, דאס דיא „יודען אהרע רעליגיאזן גרונדעטצע אין איינעם קאטעכיסמוס פערבאפענטליכען מאגען, „איבע אלזא אין גיער יידישער קאטעכיסמוס, וועגן שאן דערען אנדערטהאלב הונדערט פארהאנדען, איס דענען עررער דיא גרונדעטצע דער יידישען רעליגיאן ער-ווארטען קאנן! — זא לייטעט דיא אנשויאונג דעס פע-מינאר-פראפעסארס קיפמאן: ווייל אבער מיססען יאגען, דאס יודען דיא פארדערונג אינע אנזוגען גע-זא איזט דיא אנשויאונג אינע האבבע אנגעלעגט-בע, דיא פארהאנדענען „קאטעכיסמען״ אדער „רע-ליגיאנס-לעהרען״ זונד׳ אין פאלק-שול-לעהרען צוזאמענגעשטעללט ווארדען, דיא זא אים 15—20 קר׳ פער עקסעמפלאר צו פערקייפען האבען; נעמיס, אינע האבבע וואהלפיל רעליגיאנס-לעהרע אינע אלבען מיט אלבען אמעריקא-אריבען קאנן מאן וואהל נוכט פאר דיא פפע אנגעלעגטהייט טרעפען; — אבערדעס עגנטהאלטען דיעזע „קאטעכיסמען״ אדער „רעליגיאנס-לעהרען״ אפט אלבע אבגעשמאקט-הייטען אונד לעבעלוסיגקייטען, דאס ווייר פיעלליכט דאנגען מיססען, דאס דיעזע שטעלע-ווינג אלס ווערקע בעטראכטעט ווערדען אללהיר, וועלכע דיא גרונדעטצע דער יידישען רעליגיאן צור דארשטעללונג בריינגען, — דורך אינע אלבע בע-הייפטונג קאנן וואהל אין „חלול השם״ הערפאר-גערופען, נעווים אבער נוכט דיא עהרע דער יידישען נאטטעסלעהרע גערעטטעט ווארדען!

אין צווייטער הייהע איזט עס אין ד א ב ב י נ ע ר, דער גאנזע אונגאטהערוויזע דאס וויא-רט ערגרייפט. עס איזט דיעס הערר דר׳ ר י י ך, דאס-בינער דער פארטייטטס-געמינדע צו באנדהאה, דער אים „פעסטער ללאיד״ פאס ערסטען דיעזעס אינגען ארטיקעל פערפפענטליכט. דעס ווייר פאל-גענדע הייפפעללען ענטגעהמען:

„דר׳ פיליפפזאהן וואוהל, אלס אויך דיא אר-טהאדאקסען ראבבינער אונגארנס האבען איך דיא פארדערונג דער איסערסט-לינקען וועגען פראפע-פענטליכונג אינעם „יידישען קאטעכיסמוס״ וואהל גענעהמיגט, דאך זאגען מיר דיא אנטווארטען דיעזער הערען דוראבאיס נוכט צו. דר׳ פיליפפזאהן בערופט זיך געמעלך אין זיינער אנטווארט איך דיא בעשליססע אינער „יידישען ראבבינער-סינאדע״, דא עדאך דיעזע בעשליססע אין אנגארן נוכט אנער-קאנגט ווארדען, זא בריינגט זיך א איך דיא אי-סערסט-לינקע פארטייא אים דיעזעלבען נוכט צו קוממען. וויא עדאך דיא אנטווארט דער אר-טהאדאקסען ראבבינער בעטרעפפט, זא בריינגט איך גאר נוכט הערפאר-ווארבען, וועסהאלב מיר דיעזע נוכט צוזאגט״ (הערר דייך אין באיזאר איזט וואהל פארטייטטס-ראבבינער, אללין דעס בייכט דאך נוכט איס, אינע קונדגעבונג דער ארטהאדאקסען ראבבינער, אהנע אללען אונד עדען גרונד, אינפאך צוריקגיזיעהן).

עס איזט אלזא אינזערע אנזוכט (זאגט הערר ראבבינער דר׳ ווייס), אינען קאטעכיסמוס פעסט-צוסטעללען, וועלכער נאך דען גרונדזעטצען דעס „תלמוד״ אונד דעס „שלחן ערוך״ אינזערע געזעלל-שאפטלכען אונד פאליטישען פפליכטען אין פער-שטענדליכער שפ-אכע, קלאר אונד דייטליך איס-אינאנדערזעטצע. אינע פערזאממלונג זעממטליכער ראבבינער אינגארנס זאלל דיעזעס „קאטעכיסמוס״ אידר „גוטאכטען״ ערטהיילען, „אהנדך אללען אנ-זעהע פינדע צום פערשטאנד געבראכט ווערדען קאנגטען. האט זיך א נעמאנ דארנס צו קוממען, אב דיא ווידען אן אידרען קלידערן „שפאדען״ (עציה) טראגען, אב זא דיא שפייז-נעזעטצע בע-אבאכטען, אונד אב זא עטוא לאנגע בארטע אונד „פאית״ האבען, דאס נעהט נעממאנדען אין אינזערע מטבע-ינער האבען האבסטענס דאס רעכט, זיך דא-רוכער קענגטנים צו פערשאפפען, וויא ווייט א י ב ע ר זא דענקען? אב ווייר עס נעמעלך פיר ערלוכט האל-טען, אינען נוכט-ווידען צו בעטרעגען, צו בעריגען, צו הונטערגעהען? — הייריבער עבען זאלל אין „קאטעכיסמוס״ פאן זעממטליכען ראבבינען דעס לאנדעס בעגוטאכטעט, אינשטאלט געבען. דיעזער קאטעכיסמוס מאנע זאדאן אלס קונדגעלל דיענען פיר דען רעליגיאנס-אונטערריכט דער יידישען יוגענד. עס ווערע דארער איינאבע דעס קולטוסמיניסטערס, אינע זאלך אללגעמיינע לאנדעס-ראבבינער-פער-זאממלונג אינגעריפען, דאמיט אין „יידישער קא-טעכיסמוס״ נעשאפפען ווערדען קאנגע, דער דיא אנט-סעמטען צום שייטען בריינגען מיססע!״

זא ווייט דיא אינאנדערזעטצונג דעס ראבבינערס דייך. ווייר קאנסטאטירען בלאס, דאס בייטע קונדגעבונגען, נעמליך דעס פראפעסארס קיפמאן אונד דעס ראבבינערס דייך, ג ל י י ב-צ י י ט ר ש עדשטענען זינד. ווערדענד אלזא קיפ-מאן זאגט, דאס נאכדעם ווייר בעריים מיט 150 קאטעכיסמען נעזוכט זינד, דיא שאפפונג אינעם נייען קאטעכיסמוס לעבענדיג ווערע בעהויפטעט ראבבינער דייך, דאס אין זאלכער קאטעכיסמוס אינע נאר דיענגגדע נאטהווענדיגקייט זיא, דא

פערבעסערונג דער געזונדהייט־פערהעלטניסס, נאמענטליך אונטער דער בעפאלקערונג גראסער שטעדטע, זעהר פיעל ביינעטראגען האט.

״ מאראוויץ איזט אים יאהרע 1802 אין מאפ־ליץ (באהמען) פאן זעהר פראמען עלטערן גע־בארען וואָרדען, דיא אין נאך דעם ברויכ ענער צייט אויסשליעסליך אין העברעאישען אונטערריכ־טען ליעסען. זיינע עלטערן האטטען איהן צום ראב־ביינער בעשטיממט. קוים 14 יאהרע אלט, שיקטען זיא איהן נאך פראג, אום זיך דארט פיר זיינען קינד־טיגען הילינען בערוף אויסצובילדען. דאך דער יונגע מאראוויץ האטטע גאנץ אנדערע פלענע, אלס זיינע פראמען עלטערן. אין פראג אנגעלאנגט, בעפאטטע ער זיך נור נעבענבייא מיט דעם תלמוד־שטודיאום אונד ווענדעטע זיך מיט גראסערעם אייפער דער מאטהעמאטיק, דער בוי־קונסט אונד דערגלייכען ווייסענשאפטען צו. דא זיינע עלטערן מיטטלער־ווייל איינען הויפט־טרעפפער געמאכט, קעהרטע ער שאן אים 19־טען לעבענס־יאהרע אין דאס עול־טערליכע הייז צוריק, אום זיך ארבייטען אין פראקטישען בערופע צו ווידמען. מאפליטץ וואר שאן דאמאלס אין בערוהמטער „קור־אדט״. דער יונגע מאראוויץ וואוסטע נון זיינען נונמעהר ריכ־טיג, דער עולע מאראוויץ וואורדע געמליך פלאטצ־לך פאן איינעם העפטיגען איינגליידען בעפאללען. ער פערשאב דאהער, אין דער אנהאפפונג איינער בעסערונג, דיא איינפיהרונג זיינעם פלאנעס פאן אהר צו אהר, ביז ער ענדליך אים יאהרע 183 — גענצליך ערבלינדעטע!

האט דער אינגליקליכע בלינדע גנעמער זיין פארהאבען איינגעגעבען? אים גנעגנטהיל. עס איזט יא ווייסענשאפטליך ערוויעזען, דאס וועגן אין „זון״ בייס מעניגען שווינדעט, דיא אבריגען „זונע״ אום זיא מעהר אן קראפט אונד לעבהאפטיגקייט געווינגען. דורך דען פערלוסט דעס איינגע־ליכטעס גייאגן אייך אנדער מאראוויץ אן מוטה, ענערגיע אונד איסדויער. מיט גלייכגעלטעם אייפער נאהם ער דאהער נייערדינגס זיינע לעבעלאנגס־אדעע אויף, וואלכע דאמפפ־באהער צו ערריכטען, דיא אויף דער האכסטען שטופע דער פאללקאמענהייט שטעהען וואללען. ער בענאגן דאהער, אבגלייך אן ביידען איינען פאללשטענדיג בלינד, אין וועלכען דען בויא איינעם גראסארטיגען דאמפפ־באהנס. ער לייסטעטע צום ערשטיגען אללער וועלט, דען בויא נאגען אל־לין, ער ענטווארף דיא בוי־פלענע, אונד אונטער זיינער אונטיטטעלבארען לייטונג מוסטען זיא, נאגען זיינען וויזוגען נעמעס, אויסגעפיהרט ווערדען.

(שלום פאלנס.)

נייע שפאנישע בערייכע.

פערסטער־פריזע.

נעפרייטע־נעשעפט. פאן וויי יי ען וואר נעפטען וויינע צו מארקט געבראכט, דער פערקויף וואר גוט 15,000 מעטער־צענטנער וויאדרע פערקויפט.

טעטען דאמפפ־באהנס ווערער דערנשטעללט וואורדע. —

אים יאהרע 1830 פאמטע דער אינטערנע־מונגס־לוסטיגע מאראוויץ דען ענטשלוס, אויך אין ווען אין דאמפפ־באהנ צו ערריכטען. דער ענטשלוס מוס, ווענן מאן דיא דאמאליגע שטעללונג דער וודען אין דער עסטערריכישען „עזודענצ־שטאדט אונס אינע פאמס, געווים אלס זעהר קי הן בעצייכ־נעט ווערדען. דאך מאראוויץ, דער פאן דער דויל־זאמקייט זיינעם פארהאבענס פיר דיא מענשהייט דורכדרונגען וואר, שראק פאר ניכטס צוריק. ער ריכטע דיעסבעצילך אינע איינגאבע ביא דער עסטערריכישען רעגיערונג אין, וועלכע אהם, דא זיא בערייטס פאן דעם מאפליטצער דאמפפ־באהנ קענגטנים האטטע, דיא בעווילליגונג צור דורכפיה־רונג זיינעס פלאנעס אהנע ווייטערעס ערטהיילטע.

נון האטטע מאראוויץ דיא „מינסטעריעללע בעווילליגונג״ וואהל בעריייטס אין דער טאשע. ער וואללטע צור אייפפיהרונג זיינעס מענשענ־פריינדל־כען פארהאבענס שרייטען, דאך שטעללטע זיך אים אין הינדערנים ענטגעגען, וועלכעס זעלבסט דורך איינען מינסטעריאל־ערלאס ניכט בעווייטיגט ווערדען קאנן. דער עולע מאראוויץ וואורדע געמליך פלאטצ־לך פאן איינעם העפטיגען איינגליידען בעפאללען. ער פערשאב דאהער, אין דער אנהאפפונג איינער בעסערונג, דיא איינפיהרונג זיינעס פלאנעס פאן אהר צו אהר, ביז ער ענדליך אים יאהרע 183 — גענצליך ערבלינדעטע!

האט דער אינגליקליכע בלינדע גנעמער זיין פארהאבען איינגעגעבען? אים גנעגנטהיל. עס איזט יא ווייסענשאפטליך ערוויעזען, דאס וועגן אין „זון״ בייס מעניגען שווינדעט, דיא אבריגען „זונע״ אום זיא מעהר אן קראפט אונד לעבהאפטיגקייט געווינגען. דורך דען פערלוסט דעס איינגע־ליכטעס גייאגן אייך אנדער מאראוויץ אן מוטה, ענערגיע אונד איסדויער. מיט גלייכגעלטעם אייפער נאהם ער דאהער נייערדינגס זיינע לעבעלאנגס־אדעע אויף, וואלכע דאמפפ־באהער צו ערריכטען, דיא אויף דער האכסטען שטופע דער פאללקאמענהייט שטעהען וואללען. ער בענאגן דאהער, אבגלייך אן ביידען איינען פאללשטענדיג בלינד, אין וועלכען בויא איינעם גראסארטיגען דאמפפ־באהנס. ער לייסטעטע צום ערשטיגען אללער וועלט, דען בויא נאגען אל־לין, ער ענטווארף דיא בוי־פלענע, אונד אונטער זיינער אונטיטטעלבארען לייטונג מוסטען זיא, נאגען זיינען וויזוגען נעמעס, אויסגעפיהרט ווערדען.

(שלום פאלנס.)

נייע שפאנישע בערייכע.

פערסטער־פריזע.

נעפרייטע־נעשעפט. פאן וויי יי ען וואר נעפטען וויינע צו מארקט געבראכט, דער פערקויף וואר גוט 15,000 מעטער־צענטנער וויאדרע פערקויפט.

אים יאהרע 1802 אין מאפ־ליץ (באהמען) פאן זעהר פראמען עלטערן גע־בארען וואָרדען, דיא אין נאך דעם ברויכ ענער צייט אויסשליעסליך אין העברעאישען אונטערריכ־טען ליעסען. זיינע עלטערן האטטען איהן צום ראב־ביינער בעשטיממט. קוים 14 יאהרע אלט, שיקטען זיא איהן נאך פראג, אום זיך דארט פיר זיינען קינד־טיגען הילינען בערוף אויסצובילדען. דאך דער יונגע מאראוויץ האטטע גאנץ אנדערע פלענע, אלס זיינע פראמען עלטערן. אין פראג אנגעלאנגט, בעפאטטע ער זיך נור נעבענבייא מיט דעם תלמוד־שטודיאום אונד ווענדעטע זיך מיט גראסערעם אייפער דער מאטהעמאטיק, דער בוי־קונסט אונד דערגלייכען ווייסענשאפטען צו. דא זיינע עלטערן מיטטלער־ווייל איינען הויפט־טרעפפער געמאכט, קעהרטע ער שאן אים 19־טען לעבענס־יאהרע אין דאס עול־טערליכע הייז צוריק, אום זיך ארבייטען אין פראקטישען בערופע צו ווידמען. מאפליטץ וואר שאן דאמאלס אין בערוהמטער „קור־אדט״. דער יונגע מאראוויץ וואוסטע נון זיינען נונמעהר ריכ־טיג, דער עולע מאראוויץ וואורדע געמליך פלאטצ־לך פאן איינעם העפטיגען איינגליידען בעפאללען. דיא בא־ער אין מאפליטץ אין פאכט צו געהמען. דער יונגע מאראוויץ שטעללטע זיך אן דיא שפיטצע דער לי־טיגע אונד פיהרטע מאנניגפאכע פערבעסערונ־גען אין. —

אין יאהר דארוף קאם אין רוסישער אבערסט נאך מאפליטץ, אום דיער איינע מעהרוואבענטליכע קור צור האלטען. דיעזער איסערטע אפטערס זיין בעדויערן דאריבער, דאס מאן אין גאנץ עסטערריך קיין דאמפפ־באהנ בעקאמען קאנן, ווערדענד מאן אין רוסלאנד אהנע דאמפפ־באהנ גאר ניכט מעהר לעבען קאנגטען! —

מאראוויץ ליעס זיך פאן דיעזעס אפפיציעל דיא בעשאפפענהייט אונד דיא איינרישטונג איינעס דאמפפ־באהנס גענוי שילדערן. ער ליעס אין אללער שטילל אין זאלכעס דאמפפ־באהנ, נאטירליך אין קליינעס מאסשטאבע, ערריכטען. איינעס שאנען מאגעס לוד ער דען אבערסט אין, וועלכער פיריג איבערראשט וואר, דאס דער קוים 20־יעהריגע יונגע מאנן דער נאך גיי אין דאמפפ־באהנ האטטע, אין זאלכעס נאך איינפאכער, אונפאללשטענדיגער שילדערונג, גלייכזאם איים ניכטס, הערפאָרציבער־טען! דער אבערסט שענקטע גון דעם שטרעבזאמען אונד שארפזיניגען יידישען יינגלינג אין האהעם מאסע זיינע גנסטע, וואהרוך מאראוויץ זיך אנגע־שפאנט פיהלטע, זיין שטרעבען דער פערפאָל־קאָמענגע דעם דאמפפ־באהנ־וועזענס ציצו־ווענדען. אין דיעזעס פאָרזאטצע וואורדע ער נאך מעהר בע־שטערקט, אלס ער שפעטער צו קרעיקעלן בענאגן, אונד וויינע ענערגיטטעטע געזונדהייט עבען דורך דען געבריוך דעס פאן אם אין מאפליטץ ערריכ־

פרוכט־ אונד מעהל־פרייז־טאבעללע.

ווייצען (נ יי ע ר)	קוואלישע פר. הקטאָל.	פער 100 קילאגראמס
נאדד־אונגאריישער	75	. .
„ „	76	
„ „	77	9.20 — 9.25
„ „	78	9.25 — 9.30
„ „	79	9.35 — 9.40
„ „	80	9.45 — 9.50
„ „	81	9.55 — 9.60
פעסטער־נאדדען	75	
„ „	76	
„ „	77	9.45 — 9.50
„ „	78	9.55 — 9.60
„ „	79	9.65 — 9.70
„ „	80	9.80 — 9.85
„ „	81	9.90 — 9.95
טחיים	75	
„ „	76	
„ „	77	9.55 — 9.60
„ „	78	9.65 — 9.70
„ „	79	9.75 — 9.80
„ „	80	9.85 — 9.90
„ „	81	9.95 — 10.—
ווייסגבוינער	76	
„ „	77	9.45 — 9.50
„ „	78	9.55 — 9.60
„ „	79	9.65 — 9.70
„ „	80	9.80 — 10.85
„ „	81	9.90 — 9.95

פ ר י כ ט ע	קוואלישע פר. הקטאָל.	פער 100 קילאגראמס
קאָרן	— 70	7.70 — 8
נעטסע מאלץ	62	7 — 7.35
„ פיטסער	82	7.75 — 8.50
האפער	40	6.75 — 7.10
קוקורוץ מאנאסער	75	6.70 6.75
אנדערע	73	6.65 6.75
הייזע	—	6.90 — 7.30

מעהל אין 100 קילאגראמס	וויייצען	פער הערכסט פריס־ואהר	10.10
	„		9.48
	קוקורוץ		6.58
	נעטסע		—
	האפער		6.98
	„		—.—
	רעגס		—.—

זאָ ק־מעהל		קר. פל.
נומער	0	18 60
„	1	18.—
„	2	17 50
„	3	17 —
„	4	16 —
„	5	15 20
„	6	14 40
„	7	13 50
„	8	12 50
„	8½	11 —

דער זאק צו 100 קילאגראמס מיט זאק		
שפייא באהן		
שפייריזמס: אלטע מעסטארע פרעמדע		32,75
„ נייע „ קאיסערסלע		29 25

קורז־טאבעללע פאם 28. פעבער.

געלד־קורז	קר.	פל.
וולנער־אשיא		
דוקאטען	5 71	
עסטערייכיש־אונגאריישע 8 נולדען נאלד־		
שטיק (20 פראנקס)	9 61	
נאפאלעאנדאר	9 59	
דייטשע רייכסבאנקנאטען	59 25	
20 מארק־שטיקע	11 86	
פאטקי־רובעל	1 18	

לאזע.		
1854־קי 4־פרעצענטיגע שטאאטס־לאזע	123 25	
1860־קי „ נאמצע	135 60	
רעטטע „ האלבע	144 —	
1864־קי לאזע צו 100 נולדען	172 —	
רעטטע „ 50	172 —	
האמבורגער פרעמדענלאזע	37 —	
פרעמדע לאזע	20 —	
קרעדיט־לאזע	173 25	
קלאר־לאזע צו 40 נולדען	40 25	
אונגאריש־אנגלאנד־פאבריק־לאזע	111 —	
אונגאריש־לאזע	19 50	
קלנבערגער לאזע צו 10 נולדען	19 —	
קראקויער לאזע „ 20 „	17 50	
אלגער לאזע „ 40 „	40 —	
פארמי לאזע „ 40 „	37 25	
וורשאלס לאזע „ 10 „	20 —	
פאלס לאזע „ 10 „	53 —	
זאלצבורגער לאזע „ 20 „	21 40	
סס.־לעזאאס לאזע „ 40 „	48 50	

לאזע.	קר.	פל.
מאנטרלוס לאזע צו 20 נולדען.	21 50	
סוישסער לאזע „ 100 „	126	—
רעטטע „ 5 „	65	—
וואלדשטיין־לאזע „ 30 „	28	25
וינדישגרעץ־לאזע „ 20 „	37	25
אונגאריש־קרעדיט־לאזע צו 100 נולדען.	115	50
פרוינשאפטל־לאזע	113	25
ווייגעלאזע.	126	75

		ג
אונגאריש נאלדרענטע 6%	121	60
רעטטע „ צו 4%	90	30
אונגאריש פאפיר־רענטע	87	90
אונגאריש גרונדענטלאסטונגען	100	—
שטאטשער באנאטע	100	50
דרעסדענערישע	99	40
נאלאיישע	100	—
בולגאריש	97	—
אונגאריש אייזענבאהן־אנלעהען	141	25
ווייזערקנעפ־אנלעהען־אנלייהען	98	—
פאבריקשיינע דער אונגאריש־באנקען.		
קרעדיט צו 5 אינהאלב פערצענט	1	0
דער אונגאריש־רוסשלעקען באנק צו		
5½ פערצענט.	—	90
דער אונגאריש־אלגעמיינען באנק־.		
קרעדיט־אנשטאלט צו 5½ פערצענט	100	—
„ דער אסט־באהן	93	80
„ נאָרד־אסט־באהן	147	—

לאָטטא־ציעהונג פאם 27. פעבער 1884.

ב ר י נ ן 83 56 6 4 60

פערנשווייגטע ווערדאקטער: מאיר בר״ר דייטן.

עוויגער וואנד- אונד מאשינען־קאלענדער.

אללען אנדערען בעפאָרצוגט, שטענדיגל פייא.

דעם פ׳ ט׳ פיבליקום, אינסבעזאנדע קאלענ־דער־פרייזען, ביא דענען דיעזע 2 מונאטער־אייסא־בען פאן דאהעם אינטערעססע זיין זאללטען, בעגע־רע איך מיך, דיעזע 2 עוויגען וואנד, אונד מאשינען־קאלענדער, ענטהאלטענד אללע דאטען דער 2 פערגאנגענען, דעם גגענווערטיגען אונד אללער נאכפאָלגענדען אחר־הנדערטע, דארצוביע־טען, דער פריין איינעם עוויגען וואנד־ אדער מאשינ־קאלענדערס אין בריעפען פראנקא־פאסטצוזענדונג בעטראגט בלאס 12 קר. וויעדערפערקויפער ער־האלטען ענטשפרעכענדען ראבאטט, איך אין קאמ־מיסיאָן, אום נאההרייבען צישפריך אונד אום גע־נייג אנגאבע דער אדרעססע בישטעט דאבאטטענד־פאלל

Lázár Rapaport, Pivniczna pr. Eperies.

געלרזענדונגען ערבישטע מיר אין בריעף־מאר־קען אדער דורך פאסטאנווייזונג צו זענדען.

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1884. Druck, v. Moritz Burian Waitznerboulevard.

מענג דורך דיא שטראסען צאָ, פֿורכטבאַרע דראָהונגען גענען דיא יודען אויסשטיצן אונד דיא פֿענסטער אַן מעהרערען יידישען אינוואָהנערן צער־טרוממערטע. הויפּטאַנפֿיהרער וואַר אין געוויסער קאַרל ה ר ו ד ק א, דער דאָס פֿאָלק איפֿהעטצטע אונד צוואַר אונטערַ מטהיילפֿע דעם יאָזעף כ ר אַ פּ פּ אַ. דיעזע ביידען נעבסט נאָך פֿיער העלפֿערס־העלפֿערן וואורדען זיינערציט אין דען אנקלאָגע־שטאַנד פֿערזעטצט. דער פֿעסבורגער קאָנגליכע געריכטסהאָף בעטראַכטעטע דען אומ־שטאַנד, דאָס צו יענער צייט פּאַסט אים גאַנצען לאַנדע אנט־סעמיטישע אומטרעבע שטאַטפֿאַנדען, אַלס מ י ל ד ע ר נ ה, אונד פֿעראורטהיילט דאָס הער דען הויפּט־ערעלס־פֿיהרער ה ר ו ד ק א נור צו 2 מאָנאַטען, אָזעף כ ר אַ פּ פּ אַ צו 1 מאָנאַט, אונד דיא איבריגען פֿיער אנגעקלאָגטען צו נור יע 8 טאָגען גפֿענגנים. דאָ דער שטאַטס־אנוואַלט גענען דיא צו גערינגע שטראָפֿע אפֿעלליריטע, זאָ פֿער־אורטהיילטע דיא קאָנגליכע טאָפּעל דען הערזאָג אויך נאָך צו 50 גולדען געלד־שטראָפֿע, וועדער דאָס אורטהייל גענען דיא איבריגען טהיילנעהמער בעשטעטיגט וואורדע. — דער שטאַאטס־אנוואַלט מעלדעטע אויך גענען דעזעס אורטהייל דיא אפֿעל־לאַציאָן אַן. — דיעזער טאָג נון פֿאָלגטע דער אָבערסטע געריכטסהאָף אָבער דיעזע אנגעלעגע־הייט אין אורטהייל. דער אָבערסטע געריכטסהאָף שטעלטע פֿאָר אַלדעם דען גרונדזאַטץ אויף, דאָס דער אומשטאַנד, דאָס צו יענער צייט פּאַסט אים גאַנצען לאַנדע אנט־סעמיטישע אומטרעבע שטאַטס־פֿאַנדען, דאָך ניכט אַלס „מילדערנד" בעטראַכטעט וועדען קאָן, דאָ מאַן זאָגטט אייגען הויס־מאַרדער מילדע בעטראַכטען מוסטע, ווייל צופֿעלליג גלייכ־צייטיג אויך אנדערערסעס מערדערע הויב־מאַרדע פֿעראָבט וואורדען, עס לויטעט דאָהער דאָס אור־טהייל גענען הערזאָג אויף 7 מאָנאַטע אונד גענען בראַאפּפּאַ אויף 6 מאָנאַטע גפֿענגנים. דיא איבריגען פֿיער אנגעקלאָגטען דאָבען אין ריקזיכט דאַרויף, דאָס זיא אונגעבילדעטע טאָגלאָהנער זינד, דיא פֿאָן דען גגנאָגטען צום אויפֿזוהר פֿערלייטעט וואורדען, אייגע הערבעזעטצונג אהרער שטראָפֿע ערהאַלטען, דאָ זיא אנשטאַטס צו 8, נור צו יע 2 טאָגען גפֿענגנס פֿעראורטהיילט וואורדען. (אומ־מעהרהין שיינט דיא אנוויסענהייט אין מאָנכען פֿעל־לען אין גטעם שטצטשטעל צו זיין, דאָ יאָ דיא פֿיער טאָגלאָהנער נור אהרער איינבילדונג אייגע הערבעזעטצונג דער שטראָפֿע צו פֿערדאָנקען דאָ־בען, שטמר פֿתאים הי!)

* (ד ע ר נ ט־סעמיטישע פּראָפֿעסאָר דר. געטינגאַר) וואורדע פֿאָם וויינער גערכטס־האָף צו זעכס מאָנאַטען שווערען קערקערס פֿעראורטהיילט. דער נעריעבענע אונד האַכסט ראַפֿינירטע מאַנן וואוסטע זיך זאָ געשיקט צו פֿערטהיידיגען, דאָס ער פֿאָן דער אנקלאָגע וויע־גען „בעטרוגעס" לאָזגעשפּראָכען וואורדע. דיא פֿער־אורטהיילונג ערפֿאָלגטע דאָהער נור וויינען „ליכט־זונגעער קרוזע". דער פֿעראורטהיילטע טראָט זאָ־גלייך דיא שטראָפֿע אַן, בעהעלט זיך יעדאָך דאָס רעכט פֿאָר, נגען דאָס אוסמאָס דער שטראָפֿע צו אפֿעללירען.

* (ד ע ר ה אַ כ ס ט ע אַ נ ט־סעמי־ט י ס מ י ס!) אים מאָנהיים (דייטשלאַנד) וואורד דעם „אויראָעלט" בעריכטעט, דאָס אין דייטשער אָפֿיציעלער אויסגאַבע אים דעם גרונדע אים זייגער שטעללונג שיידען מוסטע, ווייל ער איינע „געוויסטע יידען" געהייראַטעט! — נון, וועגען אין מאָנכען שטאַאַ־טען אויך דיא טכטיגסטען אונד טאָפֿעלרסטען סאָל־לאַטען קיינען אפֿפֿיציערס־ראַנג ערהאַלטען קאָנגען, ווייל זיא ציפֿעללען דעם „דענטהומע אנגעהאָרען, דאָנן איזט דעם געוויס אין פֿערעכטליכער אנט־סעמיטיסמוס, פֿאָן וועלכעם לידער אויך זאָ מאַנכע רעגיערונגען אונד מיליטער־פֿערוואַלטונגען זיך ניכט גאַנץ לאָן־זאַגען קאָנגען. מאַן זאָללטע יאָ נור דאָרויך זעהען, אָב אין סאָלאַאט געבילדעט, מוטהיג אונד באַאַכטער־פֿעסטאָזט, נוכט אבער דאָרויך, וועלכער ר ע ל י ג י אַ ן ער ציפֿעללט אנגעהאָרט. — אַל־לין דער האַכסטע אנט־סעמיטיסמוס איזט געוויס דער, וועגען אין כריסטליכער סאָלאַאט זיינען אפֿפֿי־ציר־ראַנג אינסגען זאָלל, ווייל ער נוכט אינמאָל אינע וויכטליכע יידין, זאָנדערן אינע בעריטס גע־טיפֿטע יידין געהייראַטעט!

* (דיכאַאַרטע באַנקאָטען.) געסטערן פֿאָנד הויף אים שטאַרטוועלדכען אין יענער מאָנ אינען גראָסען פֿאָם באַנקאָטען, דיא אבער זעמטליך דורכ־לאַבערט וואָרען. מאַן פֿעריטהדעט, דאָס דיעזע פֿאָם גראָסען פֿאָסט־דיעבסטאָהל הערהיהרען!

וואָס לייסטען דיא יודען דעם שטאַאַטע?

II יאָזעף מאַראַוויץ

בעגינדער דעם דאָספּאָר־יעמענס אין אינזערע מאָנאַרכיע.

(ש ל ו ם.)

נוכט בלאָס דיא וויינער בירגער, זאָנדערן אויך דיא האַכסטען שטאַאַטס־מעגנער, מיינסטער אונד האָ־בעאַמטע קאָנגטען אידר שטיגען דאָר־בער נוכט אונטערדריקען, וויא אין נעגנלוד ער־בלעדעטער מאַן דיא אומפֿאָנגריכע אנלאָגע דעם באַרע־נעבידעס מיט זיינען גראָפֿאַרטיגען ווערקען אונד איריכטונגען, דען אינצעלנען דיימבקיטען אונד אויך דען גלייכסטען נעבען־דינגען אינצע אונד אללין, נאָך זיינעם אינגען פֿאָלאַנ, צישטאַנדע בריג־גען קאָנגטען. דיא בוימיסטער אונד דיא פֿעלען דער אלטע הערר יעטצטע זיך נון נעכען פֿייא לייפֿען אונד דריקטע אידר צום נוכט דיא דאַנד. דער אלטען קאָ־מען דאַרכבר וועדער דיא מהרגען אין דיא אינגען. זיא בעגאָנן לייגע פֿאָן אידרעס דאָנס צו עצעהלען, וויא ער־גלוד זיינעם פֿאָטער, דעמטע שיפֿפֿטעמטעראָמאָן וועדען זאָללען, וויא ער אבער אינער אונגלוקליכען לעבע וועגען פֿאָרט נעוויאָללט אונד עגלוד טראָטען אללער בישטען מאַ־טראָן נעוויאָרדען. עטצטע וויא דער פֿאָטער דעם מערדעטס דערבעגעגאָמטען, האַבע פֿיעל גגלד אַבטטס וויינעם אלטען שטאָלצע אינגעבכסס, אונד וווידע נון אידרען דאָנס ווען אלס שווינגעזאָהן אנגעדטען; דער דאָנס וואָללדטע אנכערס יאָהר וועדער נאָך הויזע קאָמטען, אום צו דייאַאַטען, אונד יעטצט . . .

אונד וווידער בראַכטע דער דיענגער אייגע קאָרטע מיט דעם נאָטען אייגעם „הערען פֿאָן דער עגגע."

פֿאָסט פֿיידיג עריגנט, מיט פֿעלגאַטער פֿערבינדונג טראָט וואָראַשדאַשוואַ איין. דער דעדאָקטער וויינ אויף דען אלטען הערען, דער זיך בייא וואָראַשדאַשוואַס עשיגגען יע פֿאָן וויינגס וויטען עדאָבען דאָסטע.

„וואָללען וויא מיט אידרעס הערען פֿעריאַנדטען וואָר־טען! וויא וואָרגען וואָרשיינלך אום דאָס זעלבע פֿאַטליגע־מיטליעד!

„וואָראַשדאַשוואַ וואָללטע אויף דען אלטען עגגעהען, אלס ער אידן אבער אגואַר, טראָט אידן אים דען שאָפֿען איינען אין צאָרנינער בלוק, דער אידן צום שטעהען בראַכטע.

„מיט אידרער עריליבנגס, (זאָגטע נון וואָראַשדאַשוואַ מיט איינינעם צאָגען, האַלדך לעגעלנד, צום דעדאָקטער) ווידער איך אויף דער שטראָסע אויף אונד אבגעהען, בין דאָס טעלעגראַפֿען אינגרטפֿפֿפֿ! אויף!"

עטצטע פֿאָם איין טעלעגראַפֿען־באַטע דער, אויגער אלס דיא אנדערע. ער וואָרדע אומגעגנגס. אבער פֿלוטענד רים דער מאָגן זיך לאָ; ער בייגטע אין טעלעגראַפֿע, וויא־זיין דיא דעדאָקטער אויגגנס. דאָס אנגעגנגס אין אלטען הערען, דער זיך בייא וואָראַשדאַשוואַס עשיגגען יע פֿאָן וויינגס וויטען עדאָבען דאָסטע.

„וואָללען וויא מיט אידרעס הערען פֿעריאַנדטען וואָר־טען! וויא וואָרגען וואָרשיינלך אום דאָס זעלבע פֿאַטליגע־מיטליעד!

„וואָראַשדאַשוואַ וואָללטע אויף דען אלטען עגגעהען, אלס ער אידן אבער אגואַר, טראָט אידן אים דען שאָפֿען איינען אין צאָרנינער בלוק, דער אידן צום שטעהען בראַכטע.

„מיט אידרער עריליבנגס, (זאָגטע נון וואָראַשדאַשוואַ מיט איינינעם צאָגען, האַלדך לעגעלנד, צום דעדאָקטער) ווידער איך אויף דער שטראָסע אויף אונד אבגעהען, בין דאָס טעלעגראַפֿען־באַטע! אויף!"

עטצטע פֿאָם איין טעלעגראַפֿען־באַטע דער, אויגער אלס דיא אנדערע. ער וואָרדע אומגעגנגס. אבער פֿלוטענד רים דער מאָגן זיך לאָ; ער בייגטע אין טעלעגראַפֿע, וויא־זיין דיא דעדאָקטער אויגגנס. דאָס אנגעגנגס אין אלטען הערען, דער זיך בייא וואָראַשדאַשוואַס עשיגגען יע פֿאָן וויינגס וויטען עדאָבען דאָסטע.

„וואָללען וויא מיט אידרעס הערען פֿעריאַנדטען וואָר־טען! וויא וואָרגען וואָרשיינלך אום דאָס זעלבע פֿאַטליגע־מיטליעד!

„וואָראַשדאַשוואַ וואָללטע אויף דען אלטען עגגעהען, אלס ער אידן אבער אגואַר, טראָט אידן אים דען שאָפֿען איינען אין צאָרנינער בלוק, דער אידן צום שטעהען בראַכטע.

„מיט אידרער עריליבנגס, (זאָגטע נון וואָראַשדאַשוואַ מיט איינינעם צאָגען, האַלדך לעגעלנד, צום דעדאָקטער) ווידער איך אויף דער שטראָסע אויף אונד אבגעהען, בין דאָס טעלעגראַפֿען־באַטע! אויף!"

עטצטע פֿאָם איין טעלעגראַפֿען־באַטע דער, אויגער אלס דיא אנדערע. ער וואָרדע אומגעגנגס. אבער פֿלוטענד רים דער מאָגן זיך לאָ; ער בייגטע אין טעלעגראַפֿע, וויא־זיין דיא דעדאָקטער אויגגנס. דאָס אנגעגנגס אין אלטען הערען, דער זיך בייא וואָראַשדאַשוואַס עשיגגען יע פֿאָן וויינגס וויטען עדאָבען דאָסטע.

„וואָללען וויא מיט אידרעס הערען פֿעריאַנדטען וואָר־טען! וויא וואָרגען וואָרשיינלך אום דאָס זעלבע פֿאַטליגע־מיטליעד!

„וואָראַשדאַשוואַ וואָללטע אויף דען אלטען עגגעהען, אלס ער אידן אבער אגואַר, טראָט אידן אים דען שאָפֿען איינען אין צאָרנינער בלוק, דער אידן צום שטעהען בראַכטע.

„מיט אידרער עריליבנגס, (זאָגטע נון וואָראַשדאַשוואַ מיט איינינעם צאָגען, האַלדך לעגעלנד, צום דעדאָקטער)

ער איפֿטראָגען, אונד האַטטע אין פֿראָהנס לייכטיגען וויינע פֿיינליכע לאָגע פֿערגעסטען, אלס ער דיא מאַהלצייט קוים בעגאָנגען האַטטע.

אינצווישען איריטעטען דיא בידען דעדאָקטערע יודען אַן אידרעס בלאַטטע וויישע.

וועהרענד דער שעלטוויאַטע וואַר איינע אלטע, זיי־נער, אבער יעהר עריליך נעקליידעטע פֿרוא איינגעטרעטען אונד האַטטע זיך שוא אין דען וויינקעל נעבען דער טהיר נעשטעללט —

„וואָס וואָללען דיא הייר? (דיעזע דער דעדאָקטער דיא דאַרט אין) דיא עקספּעדיציאָן אוטס אונטען. הייר וווידר יכט נעבעטטעלט?"

„אָך נאָטט, אָך נאָטט! (וויטטעטע פֿערצווייפֿלונגס־פֿאָלל) דיא פֿרוא! איך וויל יא נור עדאָהרען, וויא עס מיינעם זאָהנע, האַנס ל י־ר ס ע ן, אויף דעם פֿעריוגקנגען שיפֿפֿע עדאָנגען!"

וויעדער פֿעריגנגע אייגע צייט. דא בראַכטע דער דיע־נער אייגע קאָרטע הערען, מיט דעם נאָטען: „הערבעדט פֿרוהער אָפֿן דער ע נ נ ע!"

„אָך בישטע דען הערען, אייגזטרעטען. — מיינע צייט אייט נעגעטטען, וואָס וויינשען דיא?"

דער אלטע הערר וואַר דאַאַיפֿגעריכטעט אייגנע. טרעטען, פֿרעגיגטע זיך אונד אום דיא עלליבנגס, דיא פֿיטטע דער פֿעראנגלוקטען, וועלכע גיהענדס אלס אין דיעזער צייטונגס־עדאָקטאָאַן אייגנעטראָפֿפֿען וויא, אייגזטרען צו דריפֿען, דא ער וועלכטע אייגען יונגען פֿע־וואַנדטען אויף דעם שיפֿפֿע נעהאַבט.

דער אלטע הערר יעטצטע זיך נון נעכען פֿייא לייפֿען אונד דריקטע אידר צום נוכט דיא דאַנד. דער אלטען קאָ־מען דאַרכבר וועדער דיא מהרגען אין דיא אינגען. דיא בעגאָנן לייגע פֿאָן אידרעס דאָנס צו עצעהלען, וויא ער־גלוד זיינעם פֿאָטער, דעמטע שיפֿפֿטעמטעראָמאָן וועדען זאָללען, וויא ער אבער אייגער אונגלוקליכען לעבע וועגען פֿאָרט נעוויאָללט אונד עגלוד טראָטען אللער בישטען מאַ־טראָן נעוויאָרדען. עטצטע וויא דער פֿאָטער דעם מערדעטס דערבעגעגאָמטען, האַבע פֿיעל גגלד אַבטטס וויינעם אלטען שטאָלצע אינגעבכסס, אונד וווידע נון אידרען דאָנס ווען אלס שווינגעזאָהן אנגעדטען; דער דאָנס וואָללדטע אכערס יאָהר וועדער נאָך הויזע קאָמטען, אום צו דייאַאַטען, אונד יעטצט . . .

אונד וווידער בראַכטע דער דיענגער אייגע קאָרטע מיט דעם נאָטען אייגעם „הערען פֿאָן דער עגגע."

פֿאָסט פֿיידיג עריגנט, מיט פֿעלגאַטער פֿערבינדונג טראָט וואָראַשדאַשוואַ איין. דער דעדאָקטער וויינ אויף דען אלטען הערען, דער זיך בייא וואָראַשדאַשוואַס עשיגגען יע פֿאָן וויינגס וויטען עדאָבען דאָסטע.

„וואָללען וויא מיט אידרעס הערען פֿעריאַנדטען וואָר־טען! וויא וואָרגען וואָרשיינלך אום דאָס זעלבע פֿאַטליגע־מיטליעד!

„וואָראַשדאַשוואַ וואָללטע אויף דען אלטען עגגעהען, אלס ער אידן אבער אגואַר, טראָט אידן אים דען שאָפֿען איינען אין צאָרנינער בלוק, דער אידן צום שטעהען בראַכטע.

„מיט אידרער עריליבנגס, (זאָגטע נון וואָראַשדאַשוואַ מיט איינינעם צאָגען, האַלדך לעגעלנד, צום דעדאָקטער) ווידער איך אויף דער שטראָסע אויף אונד אבגעהען, בין דאָס טעלעגראַפֿען־באַטע! אויף!"

עטצטע פֿאָם איין טעלעגראַפֿען־באַטע דער, אויגער אלס דיא אנדערע. ער וואָרדע אומגעגנגס. אבער פֿלוטענד רים דער מאָגן זיך לאָ; ער בייגטע אין טעלעגראַפֿע, וויא־זיין דיא דעדאָקטער אויגגנס. דאָס אנגעגנגס אין אלטען הערען, דער זיך בייא וואָראַשדאַשוואַס עשיגגען יע פֿאָן וויינגס וויטען עדאָבען דאָסטע.

„וואָללען וויא מיט אידרעס הערען פֿעריאַנדטען וואָר־טען! וויא וואָרגען וואָרשיינלך אום דאָס זעלבע פֿאַטליגע־מיטליעד!

„וואָראַשדאַשוואַ וואָללטע אויף דען אלטען עגגעהען, אלס ער אידן אבער אגואַר, טראָט אידן אים דען שאָפֿען איינען אין צאָרנינער בלוק, דער אידן צום שטעהען בראַכטע.

„מיט אידרער עריליבנגס, (זאָגטע נון וואָראַשדאַשוואַ מיט איינינעם צאָגען, האַלדך לעגעלנד, צום דעדאָקטער) ווידער איך אויף דער שטראָסע אויף אונד אבגעהען, בין דאָס טעלעגראַפֿען־באַטע! אויף!"

עטצטע פֿאָם איין טעלעגראַפֿען־באַטע דער, אויגער אלס דיא אנדערע. ער וואָרדע אומגעגנגס. אבער פֿלוטענד רים דער מאָגן זיך לאָ; ער בייגטע אין טעלעגראַפֿע, וויא־זיין דיא דעדאָקטער אויגגנס. דאָס אנגעגנגס אין אלטען הערען, דער זיך בייא וואָראַשדאַשוואַס עשיגגען יע פֿאָן וויינגס וויטען עדאָבען דאָסטע.

„וואָללען וויא מיט אידרעס הערען פֿעריאַנדטען וואָר־טען! וויא וואָרגען וואָרשיינלך אום דאָס זעלבע פֿאַטליגע־מיטליעד!

„וואָראַשדאַשוואַ וואָללטע אויף דען אלטען עגגעהען, אלס ער אידן אבער אגואַר, טראָט אידן אים דען שאָפֿען איינען אין צאָרנינער בלוק, דער אידן צום שטעהען בראַכטע.

„מיט אידרער עריליבנגס, (זאָגטע נון וואָראַשדאַשוואַ מיט איינינעם צאָגען, האַלדך לעגעלנד, צום דעדאָקטער)

(פֿאָרטעטצונג פֿאָלגט)

שטאנדען, האט זיא צו דען „אנארכיסטען" געהאלען, וואורדען אינגאנץ אויסגעוויזען: זיא מוסטען וויען פערלאסען. אללין דורך דיעזע פערפאלגונג דער עסטערייכישען רעגירונג וואורדען ווי היער, אין דער אונגארישען הויפטשטאדט, מיט „אנארכיסטען" בעגליקט, דא איין טהייל דיעזער אויס וויען אויסגע-וויעזענען פערבעכער נאך פעסט קאמב, אום היער, וואו דאך מעהר פריהיהט הערשט, איהר אונזוועזען פארט-טרייבען צו קאנען. פאן דער וויעגער רעגיע-רונג היעריוך אויסמערקזאם געמאכט, האט אויך דיא פעסטער שטאדטהויפטמאנשאפט דאמיט בעגאנ-נען, אונזערע שטאדט פאן דיעזעם געפעהרליכען געזונדעל צו רייניגען. עס וואורדען נעמליך אין דען לעטצטען טאגען מעהרערע אויס וויען אונגעוואנ-דערטען „אנארכיסטען" פאליציילך אום אונזערער שטאדט געוויזען. איינער דערזעלבען, אין גע-וויסער פראגע, וואורדע זאגאר פערהאפ-טעט, דא דיא וויעגער פאליציא אין ערפאהרונג גע-בראכט, האט אין טהייל דער בים אנגלילכען באנקהויז - אינהאבער אייזענבאהן געווארטען שטאנדס-פאפיערע פאן דען בעטרעפפענדען הויב-מארדערן נאך פעסט געזונדעם וואורדען אונד צוואר עבען אן דיא אדרעססע דעם ערזוערגטען פראגע. — אין נייעסטער בערכט אום וויען איבער דיא פרעבהייט איינעם אלבען „אנארכיסטען" לוטעט וויא פאלגט: „דיא וויעגער פאליציא ערהעלט דיא פערטרוילכע מיטטהיילונג, דאס אום דער שווייין אין „אנארכיסט" אנגלאנגט זיא מיט איינער „רי-נאמיט-באמבע". דיא פאליציא ערפאהר איך דיא וואהרהייט דיעזעם פערבעכערס, וואגטע עראך נישט, אין דעסען וואהרהייט, דער פערוויגונגע פערבעכער וואורדע זיינע דינאמיט-באמבע פלאטצען לאסען, אום זיך זעלבסט אונד זיא אין דא דערגע לוסט צו שפרענגען, בעפאר ער אין דיא הערגע דער פאל-ציא גערעטה. מערערע זבערהיטס-וואכמענער וכטען אין דאהער אין איינעם קאפפעע-הייזע איך, דא זיא דאך געוויס זיין קאנגטען, דאס ער דיא דינא-מיט-באמבע נישט בייא זיך האט. דאך דיעזער צאנ אום אפפענטליכען קאפפעע-הייזע איינען רעוואלווער הערפאר אונד פייערטע מעהרערע שיסען אב, וואו-הייף ער דיא פאלגט ערגיפ, צאהלרייכע מענשען פערפאלגטען אהן, דאך ער פייערטע נייערדינגס מעהרערע שיסען אב, וואהרוך ער צוייא וואכמע-גער בעריהמטער פערלעטצטע, גיר נאך נאכען אנ-שטרענגונגען געלאנג עס, דען פערוויגונגען מענשען צו ערוויטשען אונד אונס פאליציי-געבייד אבצופיה-רען. דערזעלבע הייסט קאמעראד, אונד איך בעריהמט פאסט פעסטגעשטעללט, דאס ער עס וואר, דער פאר איינגען וואכען דען פאליציי-בעאמטען הלובעק בייא מיכלעריש עראבערדעט האט. וויא וויט דיא פרעבהייט דער „אנארכיסטען" גערעכט, דאס ערזוערגט מאן אום איינעם גערכטע מענשען-פרעזו-דענטען טאאפפע פערפאפענטליכט האבען. דיא שלוסצילען דיעזעם גערכטעס לוטעטן:

„איך וויעדערהאלע, דענן באלד קאממט דער טאג,
וואו וויר צוזוקקעהרען צו אונזערם הערד;
וואו וויר דאנן עכענשאפט פאן דיר בעגעהרען,
מיט בלוט, מיט פייער — מיט דעם שווערט!"

אום בודא-פעסט זינד אם 1-טען דיעזעם 60 בע-שעפטיגונגס-לאזע ארבייטער אבגעשאבען וואר-דען, וויל מאן פרכטעט, דאס זיא זיך דען „אנאר-כיסטען" אנשלייסען אונד אויך ריב אונד מארד אוסגעהען ווערדען. — אויך אום פראנקפורט אם מאין ווירד בערכטעט, דאס אום דארטיגען שטאדט הויזע איינע קיסטע מיט „דינאמיט" עגט-עקט וואורדע. דיא „אנארכיסטען" האטטען אלזא נכטס גערינגע-רעס בעאבזוכטיגט, אלס עטוא דאס שטאדט-הויז מטוואמטט דער גאנגען שטאדט-בעהאהרדע אין דיא לופט צו שפרענגען. — (ווער גלייבען, דאס אנגעוכטס זאלבער שטראפגען, פאן וועלבען דיא גאנצע מענש-לכע געזעללשאפט בעדראהט ווירד, דיא אנט-סעמטען אהרע ווערן-פיינדליכען אומטריב ע דאך אייגשטעללען זאללטען. אדער זאללטען עטוא אנט-סעמטען אונד אנארכיסטען האנד אין האנד געהען?) —

(דר אבדריפפען דער אנדרען פען עמאנזעל אנדרשט.) עס האט צו עדער צייט אנגענאנגטע „ערפעסטער" גגגע-בען, אונטער וועלכעם אויסדרוקע, זאלכע מענשען צו פערשטעהען זינד, דיא פאר קיינעם מטטעל צו-רוקשרעקען, אום פאן עמאנדעם אויף פערבעכע-רישע ווייזע גגלד צו ערפעסטען. דאס בעלעבע-מטטעל מוסטעל דיעזער „ערפעסטער" איזט ערפאר דיא פערזוגונגס פאן דראה-בי עפען אן ריכטע לוי-טע, איך אן גאפען אונד פיסטען, אום פאן דיעזעם דורך דיא אונזוגגסטען דראהונגען גגלד צו ער-פעסטען. — פאר עטוא צוייא אהרען ערהעלט פיסטע פיל עסטערדאזי איינען בריעף, ווארן אום גגראדעזו „מיט דעם טאדע" גגדראהט וואורדע, ווענן ער נכטט אין איינעם אן איינעם שרייבען בעגיכגגגט גגזוזוגגען שטעללע דען בעטראג פאן 10000 גולדי דגטעלגגגע. דער פיסטע דיפטע דיעזעם שרייבען קיים פאלגע גגלייסטעט האבען, דא ער דאזוגלבע דער פאליציא אבערגאב, אום פעללייכט דען שרייבער אויספיגדיג מאכען צו קאנגגגן. דאפור נכטט עס אבער צאהלרייכע פערזאנגן, דא פאן נאטור פיסטוטאם זינד אונד דאהער דאך דגראה-בריע. פען א פאלגע לייסטגן! — אום פאריגגן אהרע בעאמטען הלובעק מיכלעריש ערמאהנטע האט. וויא וויט דיא פרעבהייט דער „אנארכיסטען" גגעכט, דאס ערזוערגט מאן אום אייגגעם גגרכטע-פרעזו-דענטען טאאפפע פערפאפענטליכט האבען. דיא שלוסצילען דיעזעם גגרכטעס לוטעטן:

„איך וויעדערהאלע, דענן באלד קאממט דער טאג,
וואו וויר צוזוקקעהרען צו אונזערם הערד;
וואו וויר דאנן עכענשאפט פאן דיר בעגעהרען,
מיט בלוט, מיט פייער — מיט דעם שווערט!"

אום בודא-פעסט זינד אם 1-טען דיעזעם 60 בע-שעפטיגונגס-לאזע ארבייטער אבגעשאבען וואר-דען, וויל מאן פרכטעט, דאס זיא זיך דען „אנאר-כיסטען" אנשלייסען אונד אויך ריב אונד מארד אוסגעהען ווערדען. — אויך אום פראנקפורט אם מאין ווירד בערכטעט, דאס אום דארטיגען שטאדט הויזע איינע קיסטע מיט „דינאמיט" עגט-עקט וואורדע. דיא „אנארכיסטען" האטטען אלזא נכטס גערינגע-רעס בעאבזוכטיגט, אלס עטוא דאס שטאדט-הויז מטוואמטט דער גאנגען שטאדט-בעהאהרדע אין דיא לופט צו שפרענגען. — (ווער גלייבען, דאס אנגעוכטס זאלבער שטראפגען, פאן וועלבען דיא גאנצע מענש-לכע געזעללשאפט בעדראהט ווירד, דיא אנט-סעמטען אהרע ווערן-פיינדליכען אומטריב ע דאך אייגשטעללען זאללטען. אדער זאללטען עטוא אנט-סעמטען אונד אנארכיסטען האנד אין האנד געהען?) —

(דר אבדריפפען דער אנדרען פען עמאנזעל אנדרשט.) עס האט צו עדער צייט אנגענאנגטע „ערפעסטער" גגגע-בען, אונטער וועלכעם אויסדרוקע, זאלכע מענשען צו פערשטעהען זינד, דיא פאר קיינעם מטטעל צו-רוקשרעקען, אום פאן עמאנדעם אויף פערבעכע-רישע ווייזע גגלד צו ערפעסטען. דאס בעלעבע-מטטעל מוסטעל דיעזער „ערפעסטער" איזט ערפאר דיא פערזוגונגס פאן דראה-בי עפען אן ריכטע לוי-טע, איך אן גאפען אונד פיסטען, אום פאן דיעזעם דורך דיא אונזוגגסטען דראהונגען גגלד צו ער-פעסטען. — פאר עטוא צוייא אהרען ערהעלט פיסטע פיל עסטערדאזי איינען בריעף, ווארן אום גגראדעזו „מיט דעם טאדע" גגדראהט וואורדע, ווענן ער נכטט אין איינעם אן איינעם שרייבען בעגיכגגגט גגזוזוגגען שטעללע דען בעטראג פאן 10000 גולדי דגטעלגגגע. דער פיסטע דיפטע דיעזעם שרייבען קיים פאלגע גגלייסטעט האבען, דא ער דאזוגלבע דער פאליציא אבערגאב, אום פעללייכט דען שרייבער אויספיגדיג מאכען צו קאנגגגן. דאפור נכטט עס אבער צאהלרייכע פערזאנגן, דא פאן נאטור פיסטוטאם זינד אונד דאהער דאך דגראה-בריע. פען א פאלגע לייסטגן! — אום פאריגגן אהרע קאמעגגע צוייזענדגטפיגגגע נאמען אנדרוקען. ווענן איינגגלגגן קאנן דאס גגראפע טעלגגגראמם דא זיין, אונד וויר ווער דיא עדעסען, דיא אין אגגגאן דיעזע לוסטע פער-אפפענטליכען.

דער צוייטע הערר, אין מאגגדער מאנן מיט בלייכען ציגגען אונד לאנגגן האארען, ערהאב זיך ערגגגט אונד ריעף: „צוייהונדערטפיגגגע מאנן אין איינעם איינגגגלגגן פער-לאדען, דאס איזט דאך ווערד שרייבלגגן!"

„עטצט עדסט וואורדע זיך דער ערזאקטער צו שטראפ אונד אגגגט: וואס שטעהט צו דיענסטען?"

שטראפ אאלטלע וויינגגן אדזיקעל הערפאר אונד אינגגגגאב אידן אידם.

„צו דיך!" אגגגט דער ערזאקטער, אונד בגגאגגן צו לעגגן אן. —

„אך דען עדסטגן צעגן צייטען פיהר דער ערזאקטער ערגגגגלך אויף אונד ריעף: „דאס איזט יא אגגגגר איינגגגר לייס-אדזיקעל, דען איך פאריגגסטגן אבגגגד הויר דיקטרט האבע, איך בעדייגגע, פאן אהרער אבגגגט קיינגגן געבגגיך מאכגגן צו קאנגגגן.

„אונד וואגגגם נכטט, ווענן איך פיגגגגן ארגגגגן?" ריעף שטראפ געגגגגגט.

„איך האבע קיינגגן צייט צו אויפפהיילגגגן ערגגגגגן" אגגגגגט דער ערזאקטער, אגגגגגם ער זיך וויעדער אן וויינגגן פלאגגגגן ווענגגגגגן.

שטראפ וואר אבער דורך דיא אונגגגגג